

БЪЛГАРСКИЯТ ОПИТ В БОРБАТА И ПРОТИВОДЕЙСТВИЕТО НА КОРУПЦИЯТА В КОНТЕКСТА НА УПРАВЛЕНИЕТО И УСВОЯВАНЕТО НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ФОНДОВЕ

УВАЖАЕМИ КОЛЕГИ,

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

За мен е чест и удоволствие да присъствам заедно с вас днес на този важен форум, провеждан под патронажа на Президента на Република България, за да отбележим Международния ден за борба с корупцията, да направим равносметка на постигнатото в борбата с този негативен обществен, политически и икономически феномен и да очертаем перспективите за по-нататъшното развитие на антикорупционните политики и практики в Югоизточна Европа.

Благодаря на организаторите на конференцията за възможността да представя пред вас българския опит в борбата и противодействието на корупцията в контекста на управлението и усвояването на Европейските фондове.

Корупцията е една от сериозните заплахи за основните принципи и ценности на съвременното демократично общество. Тя подкопава доверието на гражданите в демокрацията, разрушава върховенството на закона, представлява отрицание на правата на човека и възпрепятства общественото и икономическото развитие. В тази връзка българското правителство осъзнава ясно, че постигането на осезаеми резултати в предотвратяването на корупционните практики е важно мерило за успеха на всяко правителство, мерило за утвърждаващата се роля на гражданското общество и за въвеждането на съвременни стандарти на прозрачност и демократичен контрол. Още повече, че членството в Европейския съюз (ЕС) поставя допълнителни конкретни изисквания и предизвикателства по отношение на борбата срещу корупцията, които България трябва да съблюдава.

Българското правителство се изправя пред проблемите и предизвикателствата в борбата и предотвратяването на корупцията и, по-конкретно, на корупцията в контекста на управлението и усвояването на средствата от фондовете на ЕС, с цялата сериозност и грижа, които тези въпроси изискват. Отчитаме факта, че твърденията за нередности, подозренията за корупционни схеми, измами и конфликти на интереси се отразяват пряко и на административния капацитет, а оттам – и на способността на страната ни за осигуряване на стабилно управление и ефикасно усвояване на средствата от ЕС.

Основни задачи при управлението на средствата от Европейския съюз са обезпечаване на тяхното прозрачно и целесъобразно използване и защита на финансовите интереси на Общността срещу измами, нередности и корупция чрез прозрачност на процедурите за управление и контрол на предоставената помощ. На настоящия етап България е изправена пред редица предизвикателства при управлението на средствата от фондовете на ЕС. Българското правителство отдава приоритет на мерките, ориентирани към преодоляване на слабостите, които се посочват в докладите на Европейската комисия относно напредъка на страната ни по механизма за проверка и сътрудничество и относно управлението на средствата от ЕС в България. Тези мерки целят драстично намаляване на предпоставките за корупция, вкл. по високите етажи на властта и ефективна борба с корупцията и организираната престъпност; продължаване на усилията за изграждане на стабилен административен и съдебен капацитет; обезпечаване на отчетност и прозрачност на целия процес по управление на средствата от Еврофондовете.

В най-общ план предприетите мерки могат да се групират в няколко направления:

I. Институционални мерки:

1. Комисия по превенция и противодействие на корупцията към Министерския съвет, създадена с решение № 61 на МС от 02.02.2006 г. Тази Комисия разработва приоритетите на държавната антикорупционна политика и подходи за ефективно противодействие и превенция на корупцията в различните обществено - политически области. Тя осъществява и цялостния контрол и координация по изпълнението на Стратегията и програмата за прозрачно управление и за превенция и противодействие на корупцията. Комисията работи и по конкретни сигнали за наличие на корупционни практики. Тя сътрудничи тясно със структурите на гражданското общество. При разглеждане на ключови въпроси с широко обществено значение и с оглед максимална прозрачност, Комисията провежда открити заседания, на които присъстват представители на неправителствените организации и медиите, както и посланици на страните-членки на ЕС. Комисията по превенция и противодействие на корупцията отчита дейността си пред Министерския съвет.

2. Комисия за борба с корупцията и професионална етика към Висшия съдебен съвет. Членовете на тази Комисия са действащи магистрати с доказан професионален опит и стаж не по-малко от 10 години, определени с решение на Висшия съдебен съвет. Целта и

дейността на Комисията са насочени към предотвратяване и борба с корупционните явления в съдебната система. Комисията към Висшия съдебен съвет притежава правомощия за извършване на проверки по конкретни сигнали и жалби, анализира информацията за наличие на корупционни практики в съдебната система, разработва и предлага за утвърждаване от Висшия съдебен съвет конкретни мерки за превенция и борба с корупцията в съдебната власт. Към Комисията вече е сформиран Граждански експертен съвет. Шест неправителствени организации са потвърдили участието си: “Клуб – журналисти против корупцията”, “Отворено общество”, “Център за изследване на демокрацията”, “Програма Достъп до информация”, “Прозрачност без граници” и “Национална НПО мрежа за гражданско наблюдение на съдебната власт”. Членовете на Комисията виждат смисъла на това новосъздадено сътрудничество в наличието на обратна връзка, яснота за обществените очаквания и реакции на случващото се в съдебната система.

3. Комисия за борба с корупцията към Народното събрание. Основен предмет на дейността на Комисията е противодействието и ограничаването на корупцията чрез превенция, преодоляване и ограничаване на корупционни практики. Всеки гражданин може да сезира Комисията със сигнал – в писмен или устен вид – за прояви на корупция. Комисията може и да се самосезира по сигнали, изнесени в средствата за масова информация, които съдържат конкретни факти, аргументи и доказателства за корупционни деяния, засягащи държавния и обществен интерес. Някои от журналистическите материали, по които Комисията се е самосезирала, са свързани с Държавен фонд “Земеделие” и с проекти по Програма САПАРД. За периода 01.09.2006 г. - 01.06.2008 г. Комисията за борба с корупцията е провела 51 заседания – 20 са свързани със законодателна дейност (формиране и изпълнение на законодателната програма), 23 – с парламентарен контрол по избрани теми, 16 – с разглеждане на постъпили конкретни сигнали. Към Комисията е сформиран Граждански консултативен съвет, който осъществява координацията със структурите на гражданското общество в областта на противодействие на корупцията и предоставя експертна помощ по конкретни въпроси, както и пряко участва в работата на Комисията.

4. Съвет за координация на дейностите по борба с корупцията в Република България. Съветът е създаден с цел подобряване на координацията между законодателната, изпълнителната и съдебната власт в областта на превенцията и противодействието на корупцията. В неговият състав влизат председателите на Комисията за борба с корупцията към Народното събрание, Комисията за борба с корупцията и професионална етика към Висшия съдебен съвет и на Комисията по превенция и

противодействие на корупцията към Министерския съвет, както и по още един член на горепосочените три комисии. Заседанията на Координационния съвет са открити и публично представени.

5. Заместник министър-председател по управление на Европейските фондове, назначен с Постановление № 104 на МС от 17.05.2008 г. Въз основа на посоченото Постановление цялостната координация по планирането, програмирането, управлението, наблюдението и контрола на средствата от предприєдинителните програми на Европейския съюз, преходния финансов инструмент, инструмента "Шенген" и оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за гарантиране на земеделието и Европейския фонд за рибарство, се осъществява от заместник министър-председател. Назначаването на заместник министър-председател, който да координира цялостно процеса на управление на средствата от ЕС, е проекция на трайната ангажираност на българското правителство в борбата с корупцията и организираната престъпност, в частност - за осигуряване на стабилно управление и ефикасно усвояване на средствата от Съюза.

6. Междуведомствена специализирана Работна група за борба с нередностите, свързани с реализацията на Програма САПАРД в Република България, която функционира от 25 август 2008 г. Работната група включва представители на Прокуратурата, Национална следствена служба, Държавна агенция „Национална сигурност“, Министерство на вътрешните работи, Държавен фонд „Земеделие“ и Национална агенция по приходите и осъществява дейността си под прякото и непосредствено ръководство на заместника на Главния прокурор при Върховна касационна прокуратура. Сформирането и функционирането на тази Работна група е израз на готовността и решимостта на българското правителство за ефективно решаване на проблемите с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на Европейския съюз, за активизиране на работата и постигане на положителни резултати при разкриването, предотвратяването, противодействието и санкционирането на нередностите при реализацията на Програма САПАРД, както и за координиране на дейностите на различните институции в тази насока. Експерт от ОЛАФ, който е разследващ от отдел В.1 “Земеделие” на Дирекция В “Разследвания и операции II” и който работи по случаи, свързани с програма САПАРД в България, бе поканен да участва постоянно в работата на групата, включително и по решаването на конкретни случаи, предмет на разследване от страна на Работната група.

7. Отдел „Противодействие на престъпленията против финансовата система на Европейския съюз” във Върховна касационна прокуратура. Сред първите предприети мерки от отдела са: изготвяне на регистри за водените от прокуратурата преписки и дела по програми САПАРД, ФАР, ИСПА и Леонардо да Винчи; определяне на 7 приоритетни дела, по които се извършват процесуално-следствени действия, включително и с европейски партньори по техни разследвания; създаване на структура – в национален мащаб – за работа по делата за злоупотреби с европейските фондове, с участието на прокурори, които да се специализират в конкретната материя; извършване, успоредно с разследванията, на проверки по движението и по същество на всички преписки и дела; провеждане на национална работна среща с прокурори по места за оказване на методическа помощ по конкретни преписки и дела, и др.

Към 21.11.2008 г. прокурорите в страната работят общо по 57 преписки и 80 досъдебни производства, касаещи различни програми на ЕС, както следва:

Програма	Брой преписки	Брой досъдебни производства
САПАРД	21	34
ФАР	22	11
ИСПА	0	1
Леонардо да Винчи	4	21
Сократ	0	1
Фонд за солидарност на ЕС	0	2
СЕПП	7	5
Европейски гаранционен земеделски фонд	1	0
Инвестиции в бъдещо развитие	0	1
Оперативна програма “Административен капацитет”	1	0
Инвестиционна програма “Растениевъдство”	1	0
Кохезионен фонд		
Престъпления по чл. 242 от НК	0	1
Престъпления по чл. 316 от НК	0	1
Други	0	2
Общо:	57	80

Към същата дата прокуратурата е внесла в съда 19 обвинителни акта, от които два са приключили с осъдителна присъда и един – с влязла в сила оправдателна присъда. Две досъдебни производства по програми ФАР и Техническа помощ са възобновени. В статистическите данни не са включени преписките и делата, които към 21.11.2008 г. са били решени с отказ или с постановление за прекратяване на досъдебното производство. Разследванията по водените досъдебни производства включват проверка на множество проекти в рамките на едно дело /до 47 на брой в рамките на различни схеми/.

8. Специално звено за борба със злоупотребите с фондове от ЕС, включващо Софийска градска прокуратура, Националната следствена служба и дознатели, което функционира от края на м. септември 2008 г. Специализираното звено, базирано в Националната следствена служба, ще съсредоточи работата си върху злоупотреби със средства по програмите САПАРД, ИСПА, ФАР и Леонардо да Винчи. Делата, които ще се разследват, се разделят на 3 групи: вече започнати дела; дела по сигнали на ОЛАФ; дела по сигнали на български контролни органи. Основната задача на специалното звено ще бъде ориентирана и към генералната превенция на престъпленията, засягащи средства от фондовете на ЕС.

9. Значително разширяване на правомощията на Националния ръководител върху институциите за управление на програма ФАР, извършено с Постановление на Министерския съвет от 12 юни 2008 г. Целта на тези промени е да се обезпечи цялостно съдействие от всички, ангажирани с управлението на средствата от ЕС, при изпълнение на задълженията на Националния ръководител във връзка с управлението, прилагането и контрола на програма ФАР в България. Това се отнася и за случаите, когато няма йерархична връзка между Националния ръководител и административните структури, изпълняващи дейности по програма ФАР. Предвидено е, също така, Националният ръководител да представя годишна декларация за управление пред заместник министър-председателя по управление на европейските фондове и пред Министерския съвет, отразяваща действителното изпълнение на надзорните му функции върху системите за управление и контрол. Службите на Националния ръководител извършват текущо предварителни проверки на плащанията от Изпълнителните агенции по ФАР. Засилен е контролът върху процеса по сформирание на оценителни комисии.

II. Нормативни мерки:

1. Изменения в Конституцията на РБ (изм. и доп., ДВ, бр. 27 от 31.03.2006г., ДВ, бр. 12 от 06.02.2007г.), насочени към адаптирането на уредбата на българската съдебна система към променените обществени реалности и в съответствие с принципите за бързина, ефективност и справедливост при защита на правата на българските граждани. Посочените Конституционни промени са проекция на усилията на българската държава за реформиране на съдебната система и за борба с корупцията и организираната престъпност.

2. Нов Закон за съдебната власт (обн., ДВ, бр. 64 от 07.08.2007 г.) и законодателство за прилагането му. По този начин се утвърди независимостта на съдебната власт. Беше регламентирано създаването на Висшия съдебен съвет като независим избираем орган, който следи за управлението на съдебната система. Създаден беше независим съдебен инспекторат, който започна да функционира и предприема проверки.

3. Закон за изменение и допълнение на Закона за обществените поръчки, приет от НС на 16.10.2008 г. Приетите текстове са съобразени с Плана за действие по Анекс 1 от Решение на Европейската комисия (С 2008) 3937/2 от 23. 07. 2008 г. относно мерки, които трябва да се предприемат по отношение на структурите и процедурите за финансов контрол и, по-конкретно, по Мярка 1 „Общ надзор” 1. 1 б. (д). Промените предвиждат създаването на регистри на лицата, по отношение на които с влязло в сила решение на съд е установено неизпълнение на задължения по договор за обществена поръчка, както и на лицата, по отношение на които има констатации на компетентен орган за нарушения при разходването на средства от държавния или от общинските бюджети, извънбюджетни сметки или фондове, по международни договори или програми на Европейския съюз. Регистрите ще бъдат публични при спазване на разпоредбите на Закона за защита на личните данни и ще се водят от изпълнителния директор на Агенцията по обществени поръчки.

С измененията в Закона за обществените поръчки България отговори и на изискването, което поставя чл. 95 от Регламент на Съвета (ЕО, Евратом) № 1605 от 25 юни 2002 г. и съгласно което във всяка институция следва да бъде създадена централна база данни, която съдържа сведения за кандидати или участници в тръжна процедура, намиращи се в едно от описаните в членове 93 и 94 на същия регламент положения. Единствената цел на базата данни е да се гарантира, при спазване на правилата на Общността за обработка на лични данни, правилното прилагане на членове

93 и 94. Всяка институция получава достъп до базите данни на останалите институции.

Поради факта, че създаването на бази от данни в различни български институции и възможността за достъп до тях от други институции би се оказало в нарушение на разпоредби от приетия в България Закон за защита на личните данни, се възприе идеята да бъде изготвена централна база от данни, отговаряща на изискванията на Регламент № 1605, която да бъде законово регламентирана чрез Закона за обществените поръчки и създадена и администрирана от Агенцията по обществени поръчки.

4. Закон за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси, приет от НС на 16.10.2008 г. Този закон урежда общите правила за съдържанието, определянето, предотвратяването и установяването на конфликт на интереси, правните последици и спорове във връзка с конфликт на интереси, както и защитата на лицата, подали сигнали за конфликт на интереси. Основните цели на Закона са: гарантиране на държавния и обществения интерес; предотвратяване повлияването на действията на лица, заемащи държавни длъжности, от техните лични интереси, както и от интересите на свързани с тях лица; повишаване доверието на обществото в институциите; създаване условия за предотвратяване и ограничаване на корупцията. В Закона са предвидени изрично ограничения и забрани за участие в процедури за обществени поръчки или в процедури, свързани с предоставяне на средства от фондове, принадлежащи на Европейския съюз, с оглед предотвратяване на случаите на конфликт на интереси. В този смисъл, прилагането на Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси се очаква да засили контрола върху управлението на средствата, отпускани от фондовете на ЕС, по отношение ограничаване и предотвратяване на случаите на конфликт на интереси.

5. Закон за изменение и допълнение на Закона за държавната финансова инспекция (ЗИД на ЗДФИ), приет през м. ноември 2008 г. Промените в ЗДФИ са насочени към засилване на контрола по усвояването на средства, предоставяни от бюджета на ЕС, както и към подобряване на комуникацията и сътрудничеството с институциите и органите на Съюза. Изменението и допълнението на ЗДФИ беше наложително предвид установената липса на нормативен ред, даващ възможност при наличие на отказ за съдействие на получило средства от бюджета на ЕС проверявано лице, проверката, както на националните финансови инспектори, така и на контролорите на Комисията за защита на финансовите интереси на Европейските общности срещу измами и други нередности, да продължи, запазвайки административния си характер. С измененията се предостави правна възможност националните финансови инспектори и контролорите

на Комисията да довършат дейността си със законово гарантирана опция за придобиване на необходимата достатъчност на информацията с оглед повишаване ефективността на контролната дейност.

Законът за изменение и допълнение на Закона за държавната финансова инспекция цели създаване на режим и процедури за прилагането на съответните разпоредби от Регламент № 2185/96 на Съвета (ЕВРАТОМ, ЕО) от 11 ноември 1996 г. относно контрола и проверките на място, извършвани от контрольорите на Европейската комисия.

6. Закон за Държавна агенция „Национална сигурност” (ДАНС), в сила от 1.01.2008 г. От началото на 2008 г. ДАНС упражнява правомощията си за разследване и очакванията са, че Агенцията ще допринесе съществено за провеждане на ефективна борба срещу организираната престъпност и корупцията. Сред основните дейности на ДАНС е наблюдението, разкриването, противодействието и предотвратяването на посегателства срещу националната сигурност, свързани със сключване на неизгодни договори, изпиране на пари и усвояване на фондове на Европейския съюз чрез измама.

7. Законопроект за изменение и допълнение на Наказателния кодекс и Законопроект за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс, внесени в НС. Заслужава да се отбележат следните предложения за промени в Наказателно-процесуалния кодекс: възстановяване на възможността да бъдат четени показанията на свидетели, дадени пред компетентен орган на досъдебното производство, като преценката за тяхното кредитирате или не да се извършва от съдебния състав, разглеждащ конкретното дело по същество; при извършване на процесуално-следствени действия, за които е необходима санкцията на съдия, исканията за тяхното извършване или одобрение да се изготвят или от прокурора, или от разследващите органи при съгласуване с резолюция от наблюдаващия прокурор; отпадане на възможността за връщане на дела на прокуратурата за отстраняване на процесуални нарушения, с което ще се гарантира бързина на процеса и няма да се нарушат съществено правата на обвиняемите, които могат да бъдат защитени по същия начин и в съдебната фаза на процеса, която има централно място в него.

За съжаление, приетият през 2006 г. Наказателно-процесуален кодекс не допринесе в очакваната степен за подобряване на ефикасността на досъдебната фаза на процеса. Сътрудничеството между различните участници в тази фаза е затруднено поради недостатъчно ясното дефиниране и разпределение на функциите и отговорностите. Тези законодателни пропуски водят до забавянето на съдебни процеси, връщането на важни дела в прокуратурата заради дребни процедурни пропуски, липса на процедурни гаранции, които да предотвратят

забавянето на вземане на решение от съдилищата. Подобряването на организацията на правоприлагащите органи и изясняването на ролите и отговорностите на участниците в досъдебната фаза ще подобри сътрудничеството между полицията, следствието, специалните отдели и прокуратурата.

Качеството на наказателното законодателство, ефективността на съда, прокуратурата, следствието и институциите извън съдебната власт, както и ефективното им взаимодействие, са определящи за провеждането на наказателната политика на държавата, в частност - на наказателната политика срещу корупцията и престъпленията, засягащи финансовите интереси на ЕО. В тази връзка следва да се отбележи необходимостта от поддържането на тясно сътрудничество и координация между антикорупционните звена на изпълнителната, законодателната и съдебната власти. Именно с такава цел е създаден и Съветът за координация на дейностите по борба с корупцията в Република България.

8. Постановление на Министерския съвет № 131/28.06.05 г. На основание чл. 5, ал. 3 от посоченото Постановление в Изпълнителните агенции са назначени служители по нередностите, чрез което са изпълнени предписанията на чл. 66 (4) от Финансовия регламент на Европейските общности, залегнали в основата на системата за децентрализирано изпълнение на проекти. На служителите по нередностите са възложени всички оперативни действия и правомощия за разследване на нередности, удостоверяване на щети, инициране на дисциплинарни и финансови мерки и изпращане на тримесечни доклади за нередности на Националния ръководител.

Съобразно установения механизъм за докладване на нередности, всеки нов случай на нередност се регистрира под определен идентификационен номер в съответствие с разработена и разписана процедура за администриране и докладване на нередности, като за всеки случай на установена нередност, Управляващият орган е задължен да поддържа досие, което носи същия идентификационен номер като идентификационния номер, под който е регистрирана съответната нередност. Всички случаи на нередности се въвеждат в Регистър за нередностите, който всеки Управляващ орган е задължен да поддържа във връзка със съответната Оперативна програма. Сертифициращият орган, от своя страна, е задължен да поддържа Регистър за нередностите за всеки отделен фонд – Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд.

В рамките на един месец след всяко тримесечие, Управляващият орган докладва на Сертифициращия орган всички нови случаи на нередности, както и последващите действия по вече докладваните случаи на установени нередности или измами, включително всяка нова и/или

липсваща в предходните уведомления, информация. Сертифициращият орган е задължен да анализира и, в рамките на два месеца след всяко тримесечие, да докладва случаите на регистрирани нередности на ОЛАФ с копие до Дирекция "Координация в борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на Европейските общности" към Министерския съвет.

Националният ръководител, от своя страна, докладва на тримесечна база установените нередности през периода и предприетите действия по случаите на нередности, установени през предишни периоди, на Европейската комисия и на Съвета за координация в борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на Европейските общности.

Видно от статистиката относно докладвани нередности, за периода от месец май до месец ноември 2008 г., броят на регистрираните нередности по програма ФАР е нараснал от 55 (регистрирани в периода от 2004 г. – когато започва регистрирането на нередности по програмите ФАР, ИСПА и САПАРД до м. май 2008 г.) на 124 или с около 125 %. Съответно размерът на регистрираните нередни суми по програмата за този петмесечен период се е увеличил три пъти - от 10.7 млн. лева на 31.9 млн. лева или с около 198 %.

За същия петмесечен период, по програма ИСПА броят на регистрираните нередности е нараснал от 8 (регистрирани в периода от 2004 г. до м. май 2008 г.) на 11 или с около 38 %. Съответно размерът на регистрираните нередни суми по програмата за петмесечния период се е увеличил от 3.2 млн. лева на 3.6 млн. лева, което представлява увеличение от 11 %.

По програма САПАРД броят на регистрираните нередности от месец май до месец ноември 2008 г. е нараснал от 97 (регистрирани в периода от 2004 г. до м. май 2008 г.) на 120 или с около 24 %. Съответно размерът на регистрираните нередни суми по програмата се е увеличил от 27.5 млн. лева на 35.3 млн. лева, което представлява увеличение от 28 %.

Общо за предприсъединителните програми ФАР, ИСПА и САПАРД броят на регистрираните нередности само за месеците от май до ноември 2008 г. е нараснал от 160 (регистрирани в периода от 2004 г. до м. май 2008 г.) на 255 или с около 60 %. Съответно размерът на регистрираните нередни суми за този петмесечен период се е увеличил от 41.4 млн. лева на 70.8 млн. лева, което представлява увеличение от 71 %.

9. Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Постановление № 18 от 2003 г. за създаване на Съвет за координация в борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на Европейските общности /АФКОС/. Посоченото Постановление цели да подобри механизмите за борба с корупцията,

защитавайки финансовите интереси на Общността. Посредством промените е постигнато максимално оптимизиране на процедурите за администриране и докладване на нередности, по-добра координация и обмен на информация между изпълнителната власт и съдебната власт при проверката и контрола по отношение на проекти със съмнение за нередности и измами с европейски средства. В тази връзка Агенцията за държавни вземания беше включена като член на АФКОС и ѝ бяха възложени конкретни функции във връзка с нередностите по програми, съфинансирани със средства от Европейския съюз.

Ясно са дефинирани редът и начинът за сигнализиране на нередности и измами, включително подаването на анонимни сигнали, защита на лицата, подаващи сигнали, възможност за директно докладване до горна инстанция и на Европейската служба за борба с измамите (ОЛАФ), в случай че има връзка или съмнение за връзка с нередността на някое от лицата, на които следва тя да бъде докладвана.

III. Организационни мерки:

1. Обучения, насочени към укрепване на административния и съдебен капацитет. В отговор на критиките в докладите на ЕК и отправените препоръки за изграждане на стабилен административен и съдебен капацитет и намаляване на предпоставките за корупционни практики стартираха редица обучения. Разработена е Национална програма за обучение на звената, работещи по предприєдинителните и оперативните програми на ЕС. В сътрудничество с „Трансперънси Интернешънъл” бяха проведени обучения на прокурори от Върховна касационна прокуратура, така както и други обучения с представители на съдебната власт по въпросите на европейските фондове и нередностите, свързани с тяхното усвояване. В тясно сътрудничество с ОЛАФ регулярно се провеждат интензивни обучения на всички, ангажирани в управлението на програмите, финансирани със средства от ЕС.

През м. септември 2008 г. в Школата по публични финанси в Министерството на финансите стартира изпълнението на Модулна програма „Управление на средствата от структурните инструменти на ЕС – Структурни фондове и Кохезионен фонд”, предназначена за експерти на управляващите органи и междинните звена на оперативните програми. В рамките на първия модул служители на Министерството на финансите представиха теми, свързани със законодателната и институционалната рамка за управление на средствата от фондовете на ЕС, финансово управление и контрол на средствата, одит на средствата от фондовете на Съюза.

2. Тясно сътрудничество с ОЛАФ. Централната точка за контакт с ОЛАФ в България е Съветът АФКОС, създаден с Постановление № 18 на МС от 04.02.2003 г. Съветът дава насоки, наблюдава и координира дейностите на държавните органи по предотвратяване и борба с правонарушенията – измами, злоупотреби, неефективно управление или използване на средства и имущество, принадлежащо на ЕС или предоставено на българската държава от фондовете на ЕС, включително и свързаното с тях национално съфинансиране. Председател на Съвета АФКОС е заместник министър-председателят, който отговаря за управлението на европейските фондове.

3. Стратегия за борба с измамите, засягащи финансовите интереси на Европейските общности. През 2005 г., по препоръка на СИГМА, е сформирана междуведомствена работна група за разработване на проект на Стратегия за борба с измамите, засягащи финансовите интереси на Европейските общности, която е приета от Министерския съвет на 13 октомври 2005 г. Стратегията е израз на ангажираността на българското правителството с дейностите по противодействие на нередностите и измамите, засягащи финансовите интереси на Европейските общности. При изработването ѝ е използван подходът на Плана за действие на ОЛАФ за защита на финансовите интереси на Общността, опитът на други държави-членки на ЕС, както и препоръките на СИГМА. В последния актуализиран вариант на Стратегията от м. май 2007 г. са формулирани следните приоритетни цели: засилване на координацията в България между всички институции и дейности, свързани със защитата на финансовите интереси на Общността; укрепване на сътрудничеството и подобряване на комуникацията и информационния обмен на национално ниво, с ОЛАФ и неговите институции-партньори.

4. Политика на Държавен фонд „Земеделие” за борба с измами, докладване на нередности и противодействие на корупцията. Документът е разработен в съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство и задължението да се гарантира запазване на финансовите интереси на Европейските общности и националния бюджет. Освен това, в структурата на ДФ „Земеделие” функционира като независимо звено отдел „Борба с измамите и противодействие на корупцията”. Основната цел на отдела е да гарантира финансовите и имуществени интереси на Европейските общности и Република България и запазване на средствата, управлявани от ДФ „Земеделие” в качеството му на Разплащателна агенция и Агенция САПАРД от измами, нередности и други нарушения.

5. План за действие по Програма САПАРД. Планът беше изготвен в отговор на писмо от 26 юни 2008 г. на Генерална дирекция „Земеделие и развитие на селските райони” на Европейската комисия, адресирано до българската страна, в което се посочваха редица управленски и административни слабости по отношение изпълнението на Програма САПАРД.

Целта на Плана за действие беше да отговори на регистрираните слабости и недостатъци на системите за управление и контрол на Агенция САПАРД. В тази връзка, Агенция САПАРД и Компетентният орган предприеха и реализираха редица мерки, заложи в Плана за действие, с цел въвеждането на нови елементи в системите за управление и контрол, които да гарантират ефективното управление на Програма САПАРД и пълното съответствие на процеса на предоставяне на безвъзмездна финансова помощ с принципите на доброто финансово управление. Планът беше изготвен и изпълнен в изключително кратък период от три месеца, като редица нови проверки по отношение финансовия контрол бяха интегрирани в ежедневната работа и процеса на управление на Агенция САПАРД.

6. Обществен съвет към заместник министър-председателя по управление на европейските фондове. Представителството на широк кръг неправителствени организации в Съвета е своеобразна гаранция за прозрачността и отчетността при управлението на средствата от ЕС. Заседанията на Съвета са открити за медиите.

7. “Гореща телефонна линия”, открита през м. юни 2008 г. към заместник министър-председателя по управление на европейските фондове. Целта е да се приемат сигнали, жалби и въпроси, свързани с управлението и усвояването на средствата от ЕС. На този телефон гражданите от цялата страна, по всяко време, могат да подават сигнали за нарушения или да задават въпроси, свързани с европейските програми и фондове. “Горещият телефон” е сред мерките, предприети през последните няколко месеца от заместник министър-председателя, за въвеждане на прозрачност и контрол при управлението на средствата от ЕС.

Подаването на сигнали за технически, финансови или административни нередности и подозрения за измами, възникнали при изпълнението на проекти и програми, финансирани от фондове на Европейския съюз, е предпоставка за предприемане на съответни правни действия. Навременното разкриване и докладването на нередности са част от мерките за противодействие на корупцията и организираната престъпност, при което се разчита изключително много на активната гражданска позиция на всеки член от обществото. Ето защо, освен посредством “горещата телефонна линия” към заместник министър-

председателя, сигнали могат да се подават и чрез всеки от Управляващите органи на Оперативни програми. Чрез интернет-страницата на АФКОС също е предоставена възможност за подаване на сигнали за нередности при усвояване на средства от ЕС.

Сред инициативите на заместник министър-председателя по управление на европейските фондове, насочени към широката общественост, заслужава да се отбележи и проведената на 24.09.2008 г., в сътрудничество с „Трансперънси Интернешънъл” и фондация „Фридрих Еберт”, конференция на тема „Предотвратяване на злоупотреби при управлението на европейските фондове”. По време на форума „Трансперънси Интернешънъл” сподели с представители на българското правителство и неправителствените организации международния си опит в предотвратяването на злоупотреби при управлението на европейски фондове.

8. Проект „Оценка на изпълнението на Стратегията за прозрачно управление и за превенция и противодействие на корупцията 2006 – 2008 г., приета от Министерския съвет”. Проектът ще подпомогне укрепването на сътрудничеството и интензифицирането на диалога на българското правителство със структурите на гражданското общество. Чрез прилагането на система от индикатори в рамките на проекта ще се оцени степента на изпълнение на конкретните мерки, включени в Програмата за изпълнение на Стратегията в предвидените срокове; ще се проследи степента на достигане на заложените в Стратегията конкретни цели, свързани с гарантирането на прозрачно управление, превенция и противодействие на корупцията; ще се оцени степента на въздействие на Стратегията върху разпространението на корупцията в страната. Оценката на изпълнението на Стратегията и Програмата за нейното изпълнение ще бъде възложена на представители на неправителствения сектор в съответствие с предвиденото в самата Стратегия и предвид отчитане на необходимостта за засилване на гражданския контрол и активизиране на сътрудничеството с гражданското общество по отношение на провежданите антикорупционни политики.

9. Проект „Подобряване прозрачността и достъпността на информацията относно управлението и усвояването на средствата от фондовете на Европейския съюз в България”. Проектът предвижда да се изготви и приложи методология за изследване на мнението на администраторите на и бенефициентите от фондовете на ЕС в България относно достъпността на информация за управлението и използването им, както и оценка на информационната наситеност и качеството на сайтовете на институциите, управляващи фондовете от ЕС в България (e-EU Funds). Дейностите по проекта ще бъдат ориентирани към подобряване на

прозрачността и отчетността в процеса на управление и усвояване на средствата от фондовете на ЕС, както и към засилване на гражданския контрол върху този процес.

10. Конференция на тема „Предотвратяване на злоупотреби при управлението на европейските фондове”, проведена на 24.09.08. по инициатива на заместник министър-председателя по управление на европейските фондове в сътрудничество с „Трансперънси Интернешънъл” и фондация „Фридрих Еберт”. По време на форума „Трансперънси Интернешънъл” сподели с представители на българското правителство и неправителствените организации международния си опит в предотвратяването на злоупотреби при управлението на европейски фондове.

Това са само част от примерите за активния диалог и тясното сътрудничество на българското правителство с институциите на гражданското общество в борбата за противодействие на корупцията и за предотвратяването на злоупотреби с фондовете от ЕС. Оценяваме високо участието на неправителствените организации в процеса на системно изучаване и прилагане на най-добрите български и международни методологии, включително такива на Европейския съюз, за определяне критериите за оценка на антикорупционната политика, осъществяването на антикорупционни одити, включително при изработването на ново или промяна на съществуващо законодателство.

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

В заключение ще цитирам един пасаж от Съобщението на Европейската комисия до Съвета, Европейския парламент и Европейския икономически и социален комитет за всеобхватна политика на ЕС за противодействие на корупцията от 28.05.2003 г.: „Борбата и предотвратяването на корупцията могат да бъдат успешни само тогава, когато цялото общество приеме, че те са наложителни. Но най-важният сигнал трябва да дадат самите лидери и хората, които вземат управленските решения на най-високо ниво. За служителите ще бъде трудно да действат безпристрастно, обективно и водени единствено от обществения интерес, ако висшите държавни ръководители не насърчават и не поддържат антикорупционните стандарти, които трябва да бъдат въведени.”.

Българското правителство има волята и решимостта и ще продължи да изгражда и усъвършенства необходимите механизми и капацитет, които да гарантират установяването на национални антикорупционни стандарти, изцяло съответстващи на европейските и международни достижения в

антикорупционната политика, както и да обезпечат законосъобразното, прозрачно и ефективно използване на средствата от фондовете на Европейския съюз.

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!

*Д-Р ИНЖ. МЕГЛЕНА ПЛУГЧИЕВА
ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ*